

Nr 19.

Av herr **Bondeson m. fl.**, om ökat anslag till Sveriges utsädesförening.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 89, föreslagit riksdagen att såsom bidrag till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av kronor 288,300. Då detta anslag är betydligt lägre än vad föreningen i sin underdåniga framställning till Kungl. Maj:t om anslag för tiden $\frac{1}{7}$ 1941— $\frac{30}{6}$ 1942 beräknat såsom nödvändigt och begärt samt jämväl avsevärt understiger den summa, som kungl. lantbruksstyrelsen i sitt yttrande över föreningens ansökan tillstyrkt, anse vi oss böra föreslå riksdagen att bevilja viss höjning av det utav Kungl. Maj:t föreslagna anslaget.

I sin till Kungl. Maj:t ingivna ansökan om statsunderstöd för ifrågavarande tid har utsädesföreningen, såsom av propositionen framgår, gjort framställning om ett anslag av 328,400 kronor, vilken summa med 47,800 kronor överstiger motsvarande anslag för innevarande budgetår, 280,600 kronor. Av nämnda ökning är 18,000 kronor avsett till täckande av kostnaderna för förädlings- och försöksverksamhet med lin, sojabönor och majs m. m.; utgifterna för dessa i gång varande arbeten hava under åren 1938—1940 i huvudsak täckts av ett av 1938 års riksdag beviljat för tre års arbeten avsett engångsanslag å 50,000 kronor. Återstående ökning föranledes dels av en beräknad höjning av dyrtidstillägget till föreningens tjänstemän från 20 till 30 % av lönen, kronor 14,140, dels av utav de höjda prisen på arbetskraft och vissa förnödenheter, särskilt bränsle, föranledda ökade utgifter å tillhoppa 13,785 kronor. Fördelas de båda sistnämnda beloppen jämte vissa av tillkomna ålderstillägg föranledda löneförhöjningar, 1,875 kronor, på föreningens huvudanstalt och filialer, blir ökningen på huvudanstalten c:a 18,000 kronor och på filialerna c:a 12,000 kronor.

I sitt den 4 oktober 1940 avgivna yttrande över utsädesföreningens ansökan, vilket delvis refererats i statsverkspropositionen, har kungl. lantbruksstyrelsen i huvudsak tillstyrkt bifall till föreningens framställning. Mot de i föreningens stafförslag och motiveringen härför gjorda beräkningarna har lantbruksstyrelsen blott erinrat, att ett för en avdelningsföreståndare upptaget ålderstillägg av principiella skäl icke borde utgå, samt att dyrtidstillägg till föreningens tjänstemän ej borde beräknas och utgå å den del av avlöningen, som överstege ett belopp av 700 kronor för månad. Mot föreningens beräk-

ning av utgifterna för försöksverksamheten vid huvudanstalten och filialerna förklarar sig lantbruksstyrelsen ej ha någon invändning att framställa; det samma gäller det för förädlingsarbeten med lin, hampa, sojabönor, vallmo, majs och sötlupin m. m. beräknade anslaget. Vid granskning av ej särskilt nämnda utgiftsposter framgår enligt lantbruksstyrelsens mening, att föreningen inom ramen av förefintliga möjligheter sökt iakttaga skälig besparingshänsyn. Lantbruksstyrelsen har därför icke funnit anledning till erinran däremot.

I fråga om den av föreningen gjorda beräkningen av inkomster (utöver statsbidrag), vilken nära ansluter sig till beräkningen i den tidigare av riksdagen godkända normalstaten, har lantbruksstyrelsen uttalat, att mot det samma intet synes vara att invända.

Efter den sålunda verkställda granskningen av utsädesföreningens ansökan med därtill hörande statförslag har kungl. lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att såsom bidrag till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av 326,600 kronor.

I sitt över utsädesföreningens ansökan avgivna yttrande har kungl. statskontoret bl. a., enligt i propositionen lämnade uppgifter, framhållit, dels att dyrtidstillägget till föreningens tjänstemän borde begränsas till 25 %, dels att den inträffade ökningen av prisen på utsädesvaror kunde beräknas medföra viss ökning av Allmänna svenska utsädesaktiebolagets kontrakterade tilläggsavgift till föreningen och dels att, om fortsatt statsbidrag till förädlingsarbetena med lin, sojabönor m. m. ansåges böra utgå, detsamma borde anvisas som ett särskilt anslag.

I fråga om dyrtidstillägget till utsädesföreningens tjänstemän har föreningen i sin förut berörda ansökan om statsanslag anfört bl. a. följande:

»Å de för utsädesföreningens ordinarie befattningshavare fastställda lönerna har ända sedan förra kristiden utgått visst dyrtidstillägg. Detta tillägg har, efter att år 1921 ha varit uppe i 60 %, under tiden $\frac{1}{7}$ 1923— $\frac{30}{100}$ 1933 utgått med 25 % av lönen. Från och med den $\frac{1}{7}$ 1933 reducerades det på grund av statsfinansiella skäl och nedgång i indextalet för levnadskostnaderna till 15 % och utgick efter detta procenttal t. o. m. den $\frac{30}{100}$ 1939. Efter därom gjord framställning och i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag beviljade 1939 års riksdag medel, 6,600 kronor, för en ökning av dyrtidstillägget från 15 till 20 %. Även för innevarande budgetår har riksdagen beviljat medel för dyrtidstillägg med 20 % av lönen.

Då utsädesföreningen år 1937 gjorde framställning om medel för en ökning av tjänstemännens dyrtidstillägg, var levnadskostnadsindex (i jämförelse med 1914) 162 och hade 1938, då föreningen förnyade sin framställning, stigit till 166. Nu ha, som bekant, levnadskostnaderna ytterligare avsevärt stegrats, så att indextalet för den 1 april innevarande år uppgick till 186 och 1 juli till 193. Ökningen från 1 juli 1938 uppgick sålunda i april till 20 och 1 juli till 27 enheter.

På grund av denna ökning av levnadskostnaderna anser styrelsen en höj-

ning av dyrtidstillägget till utsädesföreningens tjänstemän ofrånkomlig. Om sist nämnda tal, som vanligt vid beräkningen av dyrtidstillägg, halveras, innebär detta en ökning av dyrtidstillägget för befattningshavare i statens tjänst med 13 % eller, om hänsyn togs till den av riksdagen fastställda begränsningen till 190 enheter, med 12 %. Med hänsyn härtill har styrelsen icke ansett sig kunna skäligen räkna med lägre dyrtidstillägg till ordinarie befattningshavare än 30 %, vilket innebär en ökning av det nu utgående med 10 %.»

Sedan denna ansökan ingavs, har, som bekant, en ytterligare stegring av levnadskostnaderna inträffat, så att indextalet (i förhållande till 1914) den 1 januari 1941 stigit till 204. Under sådana förhållanden måste den höjning av dyrtidstillägget från 20 till 30 %, som redan hösten 1940 — då senast angivna indextal var 193 — av såväl utsädesföreningens styrelse som kungl. lantbruksstyrelsen ansågs fullt motiverad, nu vara det i ännu högre grad. Motiveringen för denna höjning torde få anses så mycket starkare, som den senaste höjningen av indextalet medfört en ytterligare ökning i förut utgående dyrtidstillägg till såväl befattningshavare i statens tjänst som till flertalet hos enskilda företag anställda. Ett ytterligare skäl härför är, att nämnda grupper redan under år 1940 erhållit viss höjning av dyrtidstillägget, under det att föreningens tjänstemän icke kunnat beredas någon sådan förman. Huruvida detta — på grund av utsädesföreningens ansökan om anslag på tilläggsstat för budgetåret 1940/41 — kan bli fallet från och med den 1 juli 1940 och i så fall i vilken omfattning är ännu ovisst.

För en höjning av dyrtidstilläggen till utsädesföreningens tjänstemän från 20 till 25 %, sålunda med 5 %, har i statsverkspropositionen beräknats 6,300 kronor. En höjning med 10 % skulle sålunda medföra att ytterligare 6,300 kronor bleve erforderliga för detta ändamål. Då vi anse, att denna höjning är synnerligen väl motiverad och då densamma ej kan genomföras med mindre riksdagen lämnar sitt medgivande härtill och beviljar för ändamålet erforderliga medel, vilja vi föreslå, att anslaget till utsädesföreningen höjes med nämnda belopp.

Den av statskontoret framförda synpunkten, att de ökade prisen på utsädesvaror borde medföra viss ökning av inkomsterna för föreningen i form av ökad tilläggsavgift från utsädesbolaget är givetvis riktig under den förutsättningen, att bolagets försäljning av utsäden kan fortgå i samma omfattning som förut. Huruvida detta kan ske, måste emellertid anses mycket ovisst. Försäljningen till utlandet är så gott som omöjliggjord, och de av andra skäl nödvändiga regleringarna av spannmåls- och utsädeshandeln försvåra också i hög grad försäljningen inom landet. Det måste sålunda anses i hög grad ovisst, om den av statskontoret påräknade ökningen av tilläggsavgiften kommer till stånd.

En sådan eventuell ökning av inkomsterna skulle också vara välbehövlig för att motsvara de sedan förra hösten ytterligare ökade kostnaderna för arbetskraft. Enligt uppgift har utsädesföreningen efter förda förhandlingar

nyligen ingått nytt avtal med sina timavlönade arbetare vid huvudanstalten. Denna överenskommelse, som grundar sig på det senaste mellan landets lantarbetsgivare- och lantarbetareorganisationer ingångna avtalet, medför bl. a. till följd av senaste höjning av indextalet en ökning av lönerna med något över 8 %. Då föreningens utgifter för avlöning åt timavlönade arbetare vid huvudanstalten i Svalöv under senaste året uppgått till c:a 50,000 kronor, innebär nämnda höjning en utgiftsökning av c:a 4,000 kronor. Härtill kommer emellertid, att en motsvarande löneökning — i enlighet med förut tillämpade principer — också måste ske till föreningens månadsavlönade s. k. extra biträden. Till dessa utbetalas årligen c:a 80,000 kronor eller — om man bortser från de biträden, som avlönas med donationsmedel och inkomster från utförda undersökningar — c:a 46,000; förut berörda löneökning medför sålunda för nämnda grupp en ökning av c:a 3,700 kronor. Om man därjämte tar hänsyn till att motsvarande löneökningar torde bli nödvändiga också vid utsädesföreningens filialer, kan den av levnadskostnadernas stegring under allra sista tiden föranledda utgiftsökningen icke i sin helhet beräknas lägre än till 10,000 kronor

På grund av nämnda förhållanden kan den av statskontoret beräknade inkomsthöjningen — även om densamma erhålles — icke bli tillgänglig för att täcka utgifterna för den i utsädesföreningens ansökan påvisade redan tidigare inträdda ökningen av arbetslöner och bränslekostnader m. m. Det skulle sålunda vara väl behövt och synnerligen önskvärt, att utsädesföreningen för sagda ändamål erhöle det av lantbruksstyrelsen tillstyrkta beloppet, i propositionen angivet till 13,785 kronor. Med hänsyn till de av det statsfinansiella läget föranledda genomgående besparingsåtgärderna anse vi oss dock icke böra föreslå motsvarande höjning av statsbidraget.

Ifråga om behovet och betydelsen av de fortsatta försöken och förädlingsarbetena med lin, hampa, sojabönor, vallmo, majs och sötlupin m. m. vilja vi hänvisa till och uttala vår anslutning till vad lantbruksstyrelsen i sitt förut berörda yttrande framhållit rörande angelägenheten av att dessa arbeten kunna fortsättas (se »Bilaga till 1941 års statsverksproposition, Nionde huvudtiteln», sid. 116). Då vi emellertid erfarit, att frågan om anslag till ifrågavarande förädlings- och försöksverksamhet torde komma att föreläggas riksdagen i annat sammanhang, anse vi oss icke böra här framställa något yttrande om statsbidrag för ändamålet.

Ehuru vi, såsom av det förut anförda framgår, med hänsyn till den stora betydelse utsädesföreningens verksamhet har för vårt lands jordbruk och folkförsörjning, skulle ansett det synnerligen önskvärt, att statsbidraget till föreningen för nästa budgetår kunde beviljas med det av lantbruksstyrelsen tillstyrkta beloppet, anse vi oss dock av angivna skäl böra begränsa vår framställning till att gälla förut angivna belopp till ökat dyrtidstillägg åt föreningens tjänstemän. Såsom förut nämnts, skulle härför erfordras ett belopp av 6,300 kronor, vilket innebär en höjning av statsbidraget från av Kungl. Maj:t föreslagna 288,300 till 294,600 kronor.

Med stöd av det anförda få vi sålunda värdsamt hemställa,

att riksdagen måtte till *Befrämjande av fröodlingen m. m.:*
Bidrag till Sveriges Utsädesförening för budgetåret 1941/42
anvisa ett anslag av kronor 294,600.

Stockholm den 17 januari 1941

Lennart Bondeson.

Gust. Elofsson,
Vä.

Arthur Heiding.

K. W. Bodin.

C. Fr. Carlström.

Israel Lagerfelt.

Gottfr. Karlsson.

P. J. Näslund.

Carl Beck-Friis.

K. E. Johanson.

Alfred Andersson.

Sven V. Hansson.